

YHTEISKUNNALLISET YRITYKSET SUOMESSA

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020:10

TEM/422/02.03.01/2019

YTT Harri Kostilainen

Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy

Diak

Selvityksen tausta ja tehtävä

Tausta

Suomen hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on parantaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä erityisesti osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien työllistämiseksi. Hallitusohjelma tunnistaa erilaisten yritysten tarpeet niiden kasvun ja uudistumisen mahdollistamiseksi.

Tehtävä

Selvityksessä tehtiin tilannekartoitus yhteiskunnallisista yrityksistä Suomessa ja esitetään monipuolisen aineiston havaintoihin perustuen 14 ehdotusta yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistamiseksi.

Tieto käytettävissä kansallisen yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämisen strategian valmistelussa.

Selvityksen tavoitteet

Tilannekartoituksessa arvioitiin

- 1) yhteiskunnallisten yritysten määrää,
- 2) pääasiallisia oikeudellisia muotoja,
- 3) liikevaihtoa ja työllisyyttä,
- 4) toimialoja ja maantieteellisiä alueita,
- 5) osatyökykyisten osuutta.

Ehdotukset sisältävät suosituksia

- 1) liiketoiminnan ja työllistämisen edellytysten parantamiseksi,
- 2) vastuu toimijasta,
- 3) tilastoinnista ja tiedon tuottamisesta,
- 4) määrittelystä.

Selvityksen tuloksia

Tilannekartoitus

- **n. 1700 yhteiskunnallista yritystä,**
- **eri yhtiömuotoja, > 50% sote-alan palveluja lähinnä julkiselle sektorille tuottavia yhdistyksiä,**
- **liikevaihto on noin 5,8 miljardia euroa,**
- **työpaikkoja > 50 000, Yhteiskunnallinen yritys -merkin yrityksissä (22 500) ja soteyhdistyksissä (26 500),**
- **sote, työllisyys ja kiertotalous yleisimpiä toimialoja,**
- **potentiaalia osatyökykyisten työllistämiseen löytyy näistä kahdesta ryhmästä.**

Ehdotukset

- **Yhteiskunnallisten yritysten erilaisuudesta ja alueellisen sijainnin eroavaisuuksien takia, niiden liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistamiseksi tarvitaan yritysten tilanteeseen ja tarpeisiin soveltuvia toimenpiteitä liiketoimintamallin**
  - 1. valmiuksien,**
  - 2. tunnettavuuden,**
  - 3. resurssoinnin ja**
  - 4. osaamisen lisäämiseksi.**

Sisältö

RESURSSIOHJAUS

INFORMAATIO-OHJAUS

NORMIOHJAUS

VALMIUDET

[1: Verkostojen vahvistaminen](#)

TUNNETTUUS

[2: Tunnettavuuden lisääminen](#)

[6: Tilastointi](#)

[3: Poliittinen tahtotila](#)

[4: Voitonjako](#)

[5: Laki sosiaalisista yrityksistä](#)

RESURSSIT

[7: Erikoistuneet palvelut](#)

[8: Hankintojen kriteerit](#)

[10: Etuuksien yhteensovittaminen](#)

[9: Erityistarpeiden huomiointi](#)

[11: Palkkatuen ennustettavuus](#)

OSAAMINEN

[12: Liiketoimintaosaaminen](#)

[13: Vaikuttavuussijoittaminen](#)

[14: Tutkimuksen ja koulutuksen lisääminen](#)

Houkuttelevuutta resurssiohjauksella

Havainto 1: Verkostojen vahvistaminen

Suomessa on yhteiskunnallista yritystoimintaa ja kehittyviä yhteiskunnallisen yritystoiminnan liiketoimintamallia eritavoin edistäviä verkostoja.

Ehdotus 1: Verkostojen vahvistaminen

Yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksiä lisäksi eri liiketoimintamalliin liittyvien verkostojen vahvistaminen mahdollistamalla niille toimintaedellytyksiä ja syventämällä niiden keskinäistä yhteistyötä ja työnjakoa.

Tunnettuutta resurssiohjauksella

Havainto 2: Tunnettavuuden lisääminen

**Yhteiskunnallisen yritystoiminnan
liiketoimintamallin tunnettavuus on heikkoa.**

Ehdotus 2: Tunnettavuuden lisääminen

**Yhteiskunnallisen yrityksen brändiä tulisi
kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa
kohdennetuilla kampanjoilla ja koulutuksella
eri sidos- ja kohderyhmille.**

Tunnettuutta normiohjauksella

Havainto 3: Poliittinen tahtotila

Poliittinen tahtotila yhteiskunnallisen yritystoiminnan strategiselle kehittämiselle on olemassa ja se ilmenee Suomen hallitusohjelmasta.

Ehdotus 3: Poliittinen tahtotila

Tahtotila konkretisoidaan valtioneuvoston sisäisen työnjaon mukaan strategisiksi toimenpiteiksi informaatio-ohjauksella, määrärahaohjauksella ja normiohjauksella.

Tunnettuutta normiohjauksella

Havainto 4: Voitonjako

Julkisen järjestämismvastuun piiriin kuuluvien asiakaslähtöisten palvelujen tuottaminen on edelleen muutoksessa. Keskeiset kysymykset liittyvät liiketoiminnan voittojen käyttöön suhteessa palvelujen laatuun ja saavutettavuuteen.

Ehdotus 4: Voitonjako

Selvitetään julkisen järjestämismvastuun piiriin kuuluvien palveluiden voiton käytön suhdetta palvelujen laatuun ja saavutettavuuteen sekä yhteiskunnallisten yritysten roolia rajoitetun voiton jaon omaavina palvelujen tuottajina.

Tunnettuutta normiohjauksella

Havainto 5: Laki sosiaalisista yrityksistä

Laki sosiaalisista yrityksistä ei ole vaikuttanut toivotulla tavalla, sosiaalisilla yrityksillä ei koeta olevan imagohyötyjä, usein päinvastoin. Sosiaalisten yritysten laki ei ole selkeyttänyt yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallia.

Ehdotus 5: Laki sosiaalisista yrityksistä

Kumotaan hallitusti laki sosiaalisista yrityksistä tai muutetaan lakia sosiaalisista yrityksistä rajaamalla kohderyhmä osatyökykyisiin ja vammaisiin henkilöihin.

Tunnettuutta informaatio-ohjauksella

Havainto 6: Tilastointi

Tilastoihin perustuvaa tietoa yhteiskunnallisista yrityksistä on vaikea saada.

Ehdotus 6: Tilastointi

Kansallista menettelyä yhteiskunnallisten yritysten tilastojen ja luotettavamman tietopohjan aikaansaamiseksi on kehitettävä yhteistyössä kansallisen tilastoista vastaavan viranomaisen kanssa, huomioiden Euroopan unionin käyttöön tuotettava tilastotieto.

Resursointia resurssi-ohjauksella

Havainto 7: Erikoistuneet palvelut

Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallin erityispiirteisiin erikoistunutta neuvonta- ja ohjauspalveluja ei ole riittävästi saatavilla ja työvoima- ja yrityspalvelujärjestelmällä ei ole riittävästi tietoa yhteiskunnallisen yritystoiminnan erityispiirteistä.

Ehdotus 7: Erikoistuneet palvelut

Tarpeisiin voitaisiin vastata järjestämällä työllisyys- ja yrityspalvelujärjestelmälle suunnattua koulutusta sekä perustamalla yhteiskunnallisiin yrityksiin erikoistunutta valtakunnallista neuvonta- ja ohjauspalvelua.

Resursointia informaatio-ohjauksella

Havainto 8: Hankintojen kriteerit

Julkisten hankintojen tarjouspyyntöihin sisällytettävät sosiaaliset kriteerit ja tulosperusteiset vaikuttavuushankinnat voivat mahdollisesti lisätä yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksiä.

Ehdotus 8: Hankintojen kriteerit

Tulosperusteisia, vaikuttavuuteen sidottuja hankintoja ja sosiaalisten kriteerien käyttöä julkisissa hankinnoissa tulee kehittää ja selkeyttää lainsäädännön mahdollistamalla tavalla.

Resursointia informaatio-ohjauksella

Havainto 9: Erityistarpeiden huomiointi

Yhteiskunnallinen yritys on yksi liiketoimintamalli. Yhteiskunnalliset yritykset hyötyvät niille soveltuvista erilaisista liiketoimintaa- ja työllistämisedellytyksiä vahvistavista julkisista toimenpiteistä ja palveluista, huomioiden alueellisesti eriytyvät tarpeet, mahdollisuudet ja ratkaisut.

Ehdotus 9: Erityistarpeiden huomiointi

Yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallin erityispiirteet ja erilaiset muodot tulee huomioida alueellisten erojen ja tarpeiden mukaisesti, tasavertaisesti julkisissa yritys- ja työllisyyden palvelujärjestelmissä ja tarjota niille soveltuvaa tukea ja palveluja.

Resursointia normiohjauksella

Havainto 10: Etuuksien yhteensovittaminen

Osassa yhteiskunnallisia yrityksiä koetaan erityisesti osatyökykyisten osalta epävarmuutta erilaisten etuuksien ja palkkatulojen yhteensovittamisessa.

Ehdotus 10: Etuuksien yhteensovittaminen

Yhteiskunnallisissa yrityksissä työskentelevien osatyökykyisten eri etuuksien ja palkkatulojen joustavampi yhteensovittaminen lisäisi osatyökykyisten työntekoon kannustavuutta.

Resursointia normiohjauksella

Havainto 11: Palkkatuen ennustettavuus

Palkkatukea hyödynnetään yhteiskunnallisissa yrityksissä vähän.

Ehdotus 11: Palkkatuen ennustettavuus

Palkkatuen määrään, käyttöön, saatavuuteen ja raportointiin liittyvää ennustettavuutta lisätään. Palkkatuenkäytön ehtoihin tulisi sisällyttää taloudellinen tuki, millä mahdollistetaan palkkatuella työllistyvien henkilöiden työvalmennus.

Osaamista resurssiohjauksella

Havainto 12: Liiketoimintaosaaminen

Liiketoiminta- ja rahoitusosaamisen puutteet ovat yksi keskeisimmistä yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminnan kehittymisen haasteista.

Ehdotus 12: Liiketoimintaosaaminen

Järjestetään koulutusta ja tukea yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja rahoitusosaamisen monipuolistamiseksi ja vahvistamiseksi. Tällä voitaisiin merkittävästi vaikuttaa yhteiskunnallisten yritysten tekojen ja vaikutusten näkyväksi tekemiseen.

Osaamista resurssiohjauksella

Havainto 13: Vaikuttavuussijoittaminen

Vaikuttavuussijoittaminen voi lisätä yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksiä.

Ehdotus 13: Vaikuttavuussijoittaminen

Yhteiskunnallisten yritysten valmiuksia ja mahdollisuuksia osallistua vaikuttavuussijoittamiseen ja tulosperusteisiin hankintoihin tulee lisätä yhteiskunnallisille yrityksille kohdennettavalla tiedotuksella, valmennuksella ja koulutuksella.

Osaamista normiohjauksella

Havainto 14: Tutkimuksen ja koulutuksen lisääminen

Suomalaisissa korkeakouluissa ja yliopistoissa ei ole yhteiskunnalliseen yritystoimintaan liittyviä tutkimus- ja koulutusohjelmia tai professuureja. Tutkimukseen perustuvaa tietoa yhteiskunnallisesta yritystoiminnasta ja sen vaikutuksista on vähän. Yrittäjyyskasvatuksessa ei huomioida yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallia.

Ehdotus 14: Tutkimuksen ja koulutuksen lisääminen

Korkeakoulujen ja toisen asteen opetusta yhteiskunnallisista yrityksistä on vahvistettava sen tunnettuuden ja tietopohjan lisäämiseksi. Korkeakoulujen ja yliopistojen mahdollisuuksia tutkia- ja opettaa yhteiskunnalliseen yritystoimintaan liittyviä kysymyksiä tarvitaan panostusta ja ohjelmia.

Vastuutoimija ja määritelmä

Vastuutoimija

- **Valtioneuvoston työjärjestyksen mukaisesti, kuitenkin valtaosa ehdotuksista sijoittuu työ- ja elinkeinoministeriön vastuualueelle,**
- **vahva yhteistyö eri hallinnonalojen kesken on syytä varmistaa kaikissa ehdotuksissa.**
- **Yhteiskunnallisten yritysten strategian laatimiseksi suositetaan yhteiskunnallisten yritysten ja eri yhteiskunnallisen yritystoiminnan liiketoimintamalliin liittyvien sidosryhmien kuulemisia.**

Määritelmä

- **Yhteiskunnallinen yritys -merkin kriteereitä ehdotetaan selvitettäväksi suomalaisen yhteiskunnallisen yrityksen määritelmän perustana.**
- **Yhteiskunnallinen yritys -merkin kriteerit soveltuvat kaikille toimialoille ja yhtiömuodoille, kun rajoitetun voitonjaon kirjaus on yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä.**
- **Yhteiskunnallisten yritys -merkin kriteerit täyttävät Euroopan komission toiminnallisen määritelmän yhteiskunnallisista yrityksistä.**

Lisätietoja

